

19 JUN 2008

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
19 JUN 2008	
SAKSNR.:	200801226
AVD/KONT/BEH:	PIA / K / IBF
DOK.NR.	82
ARKIVKODE:	431.0

Deres ref
200801226- /IBF

Vår ref
200801617-/ILB

Dato
18.06.2008

Høring - NOU 2008:4 - Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling

Det vises til brev med vedlegg fra Justis- og politidepartementet datert 18.mars 2008.

1. Generelt

Utvalget legger til grunn at mellom 8000 og 16000 personer opplever voldtekt årlig. Videre hevdes det at nesten utelukkende menn er gjerningsmenn, mens de fleste ofrene er kvinner. En kan trolig med en viss sikkerhet anta at det er en klar kjønnsmessig skjevfordeling hva gjelder ofre og gjerningsmenn, men man bør være varsom med så vidt kategorisk konstatering som utvalget her foretar, spesielt uten at det oppgis forskningsbaserte referanser. I den grad utvalget har basert sine synspunkter på anmeldte saker, og det samtidig slås fast at 90 pst av sakene forblir ukjent for politiet, bidrar det i seg selv til å styrke erkjennelsen av det er en god del detaljer ved voldtektsproblematikken vi trolig ikke kjenner.

Det er lite dokumentert, men til en viss grad likevel kjent, at en ikke ubetydelig andel ofre er gutter/menn. I hovedsak er det snakk om homofile overgrep, men det forekommer også overgrep der gjerningspersonen er en kvinne. Dette er et utforsket område med store mørketall, og en antar at det oppleves svært problematisk for menn å erkjenne, og i enda større grad å anmelde, en voldtekt. Dette handler delvis om tradisjonelle rolleforståelser og en generell manglende vilje til forståelse av, både på systemnivå og individnivå, at menn faktisk kan voldtas. I utvalgets mandat presiseres det at fokus skal være på personer, uavhengig av kjønn, men NOU 2008:4 problematiserer ikke ovennevnte poeng.

I henhold til rapporten *Voldtekt i Oslo 2007. Gjennomgang av sentrale data fra anmeldte voldtekter ved Oslo politidistrikt* har 72,8 pst av de anmeldte gjerningsmennene annen landbakgrunn enn norsk (uavhengig av statsborgerskap). Selv om anmeldte saker ikke

Postadresse
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Einar Gerhardsens plass 3

Telefon
22 24 90 90
Org no.
983 887 457

Administrasjons- og
utviklingsavdelingen
Telefaks
22 24 87 11

Saksbehandler
Inger-Lise Becher
48874

nødvendigvis samsvarer med antall domfellelser, vil det være en overrepresentasjon av personer med innvandrerbakgrunn innblandet i voldtektssaker. Dette poenget kunne en tenke seg hadde vært mer problematisert, blant annet i en diskusjon av forbyggingsaspektet og konkretisering av tiltak. Utvalget gjengir tall fra 2004 (65 pst). At det har skjedd en så vidt kraftig økning de siste tre årene gir også grunn til å se nærmere på situasjonen, for eksempel i lys av ankomsttall for flyktninger fra krigsområder etc. Se for øvrig punkt 7.

2. Rettsapparatets behandling

Å opprette en landsdekkende spesialenhet i politiet med ansvar for seksualisert vold (SEPOL) vil blant annet innebære en obligatorisk og umiddelbar innrapportering av voldtektssaker som sikrer at man gjennom registrering og systematisering av saker kan foreta analyser basert på konkrete tilfeller. Det fremkommer i utredningen at enheten skal ha nært samarbeid med alle landets politidistrikt, samt være operativ 24 timer i døgnet. Enheten skal ha mandat til å etterforske, påtale og være aktor i saker. I tillegg foreslås egne avdelinger som skal ha ansvar for etterforskning av seksuelle overgrep i alle politidistrikt. Disse såkalte SO-team kommer altså i tillegg, men det fremstår som om tiltakene SEPOL og SO-tema til en viss grad har overlappende funksjoner. Det fremkommer ikke om tiltakene er ment å komme i tillegg til, eller i stedet for, familievoldskoordinatorene. Det bør vurderes om tilgrensende problemfelt som menneskehandel, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap kan innlemmes som deler av satsingen i en større og mer overordnet forståelse av seksualisert vold.

Det foreslås også å innføre formelle krav til etterforskere som skal gjennomføre sentrale avhør i voldtektssaker, samt tilføring av kunnskaper i rettsapparatet. Dette er tiltak som bør vurderes, ikke minst er det behov for en kompetanseheving som også inkorporerer minoritetsperspektivet i betydelig større grad.

3. Forebyggende tiltak

Utvalget er av den oppfatning at det må satses på primær-, sekundær- og tertiærforebygging. Samtidig påpekes det på at det er vanskelig å synliggjøre resultater når suksesskriteriet er at en handling ikke inntreffer. Dette må likevel ikke være et argument mot å styrke primærforebygging. Nettopp det å nå potensielle overgripere på et tidlig stadium, vil være viktig for holdningsdannelsen og forebygging av fremtidige overgrep.

Det er vanlig å se handlinger som en ganske direkte følge av holdninger. Utvalget slår imidlertid fast at endring i holdning ikke nødvendigvis fører til endring i handling, uten at dette belegges med referanser. Samtidig uttrykker utvalget at det er viktig å sette inn forebyggende tiltak, noe som kan virke litt selvmotsigende. Forslaget om å sette inn tiltak i skolen kan innebære en viktig satsing blant annet i forhold til ungdoms bevisstgjøring til egen kropp, seksualitet og grensesetting. I forbindelse med forslaget om holdningsskapende tiltak ved militær førstegangstjeneste, kan en også vurdere liknende tiltak i fengsler og andre relevante institusjoner.

Hva gjelder forslaget om å inkorporere voldtekt, norsk kultur og grensesetting som tema i introduksjonsordningen for nyankomne, så er relatert tematikk allerede inne som en del av samfunnskunnskapsdelen i den generelle ordningen som omfatter rett og plikt til norskopplæring. Voldtekt er et overgrep som er forbudt i de fleste land der flyktninger og innvandrere har sin opprinnelse. I enkelte av opprinnelseslandene kan voldtekt faktisk straffes

med døden. Det er lite som sannsynliggjør at personer med innvandrerbakgrunn som begår denne type overgrep vil kunne nås gjennom kursing i norsk kultur.

Utvalget foreslår å styrke forskning på sedelighetsdømte, og at en enhet får i oppdrag å sikre en helhetlig og koordinert forskningsinnsats. Det er etter vår mening nødvendig å differensiere mellom kunnskapsinnsamling basert på koordinering av eksisterende kunnskap på den ene siden, og en mer systematisk evidens- og forskningsbasert kunnskapsbygging etter ekstern konkurranseutsetting av oppdrag. Begge tilnærminger er nødvendig, Den mangelfulle vitenskapelige dokumentasjonen som utvalget selv påpeker, understreker dette.

4. Hjelpetiltak

Det foreslås at Rådgivingskontorene for kriminalitetsofre (RKK) skal tilføres nye oppgaver, herunder oppfølging av personer med minoritetsbakgrunn. Det er imidlertid vanskelig å se på hvilken måte RKK er tenkt å være et særlig tilbud for nevnte gruppe.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet merker seg forslaget om at mottak og primæroppfølging av et voldtektsoffer skal være kostnadsfri, herunder psykologisk/psykiatrisk hjelp i akutfasen. Når det gjelder forslaget om at denne type behandling skal være kostnadsfri i ett år utover akutfasen, er departementet av den oppfatning at dette bør utredes nærmere. .

En utvidelse av oppebevaring av sporsikringsmaterialet fra tre til seks måneder vil gjøre det lettere å sikre at nødvendig dokumentasjon vil foreligge til bruk i saken, selv om behandlingen skulle trekke ut i tid.

5. Tilrettelagt samtale

Utvalget har vurdert hvorvidt en dialog mellom offer og gjerningsmann kan være et virkemiddel i den voldsutsattes rehabiliteringsprosess. Det er uklart hva utvalget faktisk anbefaler, men det sies at i den grad et slikt tilbud skal etableres, bør det forankres i helsevesenet og ikke i justisvesenet. En eventuell konkret anbefaling bør først gis etter at det er fortatt en nærmere faglig vurdering.

6. Erstatning og bistandsadvokat

Ingen merknader

7. Øvrige merknader

Det vises til at behandlingen av minoritetsperspektivet er relativt begrenset, tross at det var identifisert som eget punkt i mandatet. Dette gjelder personer med minoritetsbakgrunn både som offer og som gjerningsmann. Dette er temaer som med fordel kunne vært behandlet nærmere. Spørsmålet om hvorfor minoriteter i så liten grad oppsøker hjelpeapparatet jf pkt 4 i mandatet er heller ikke problematisert i nevneverdig grad.

Med hilsen

Tone Westlie (e.f.)
avdelingsdirektør

Inger-Lise Becher
førstekonsulent